Ik geloof

Het Apostolicum
in beeld en woord

De geloofsbelijdenis
In beeld en woord

Dit boekwerk draag ik op aan
onze zonen Pepijn en Marnix
want ik geloof in hen.

november 2009

Verantwoording

In het begin van het seizoen van het kerkelijk jaar van 2005/2006 is de werkgroep 'Eredienst' van de Protestantse Gemeente te Valkenswaard met een kunstproject gestart rond het Apostolicum met medewerking van gemeenteleden.
Er zijn vijftien zondagen aan dit thema besteed waarin elke keer een geloofswoord centraal stond.
Ik vond het een schitterend idee en heb mijn inspiratie de vrije loop kunnen laten.
Tijdens het maken van de beeldjes ontstonden er gedachten.
Deze gedachten, soms losse, soms met elkaar verband hebbend, zijn opgeschreven en zodanig geplaatst dat ze als het ware omsloten worden door het credowoord.
De gekozen woorden zijn zoals de geloofsbelijdenis gezongen wordt in de Protestantse gemeente van Valkenswaard.
Dit alles heeft geresulteerd in deze beeldengalerij en dit boekje.

Ik bedank iedereen die meegewerkt heeft aan de totstandkoming van dit boekje.

Piet van Berchum
november 2007

Het boekwerk is aangepast voor deze site.
november2009

Voorwoord

Het was een heel avontuur, aan de slag gaan met zulke oude geloofswoorden. Soms zaten de woorden je dicht op de huid. Soms waren ze weerbarstig en lastig. Maar steeds weer waren de woorden een uitdaging.

Zo bleken ze stuk voor stuk een tegoed in zich te hebben. Iets van dat tegoed is terug te vinden in de beelden en de teksten bij die beelden.

Ik hoop dat u bij het lezen van dit boekje en bij het bekijken van de beelden iets van dat tegoed zult proeven.

Laat het u goed smaken!

Misschien ziet u de Eeuwige dan op u toekomen, in woord en beeld…..

Ds. Ton van Andel

Geloofsbelijdenis

Ik geloof in God,
De Vader,
De Almachtige,
Schepper van hemel en aarde.
En in Jezus Christus,
Zijn eniggeboren Zoon,
Die ontvangen is van de Heilige Geest,
Geboren uit de maagd Maria.
Die geleden heeft onder Pontius Pilatus,
Is gekruisigd,
Gestorven en begraven,
Nedergedaald ter helle.
Ten derde dage wederom opgestaan van de doden.
Opgevaren ten hemel,
Zittende ter rechterhand Gods,
Des almachtigen Vaders,
Vanwaar hij komen zal
Om te oordelen de levenden en de doden.
Ik geloof in de heilige Geest.
Ik geloof éne heilige algemene, christelijke kerk,
De gemeenschap der heiligen,
Vergeving der zonden,
Wederopstanding des vleses.
En een eeuwig leven!
Amen, amen, amen.

Vader

Ik geloof in God

Grote woorden,
In twee beelden teruggebracht tot menselijke proporties.

Wat is een mooier symbool bij dit Credowoord
dan een vader-zoonrelatie waarin God gekenmerkt wordt met
mannelijke eigenschappen:
Strijdbaar,
Wederzijds respect,
Op elkaar lijken,
,Houden van.
...Een beeld "Vader & Zoon".

Wat is een mooier symbool bij dit Credowoord dan
een moeder-kindrelatie waarin God gekenmerkt wordt met
vrouwelijke eigenschappen:
Spreidt vleugelen van liefde onder jou uit,
Verbondenheid,
Trouw,
Onvoorwaardelijke liefde,
...Een beeld "Moeder & Kind".

Deze twee beelden samen gebracht in een tweeluik volmaakt de
symboliek van dit Credowoord.

de Vader,

Almachtige

Ik geloof in God

Een abstract begrip dat moeilijk te vatten is.
De Psalmen helpen mij daarbij.
Daarin krijgen zijn grootheid en macht vorm, zoals:

- Heer, onze heer, hoe machtig is uw naam op heel de aarde.

- Ik wil vrolijk zijn, U toejuichen, uw naam bezingen, Allerhoogste.

- De Heer is koning- volken! Hij troont op de cherubs.... heilig is Hij.

- Ik maak van je vijanden een bank voor je voeten.

De witte kleur symboliseert de heiligheid.
De vleugels symboliseren zijn alom tegenwoordigheid.
Dat het beeld los staat boven het hoogste gebouw zegt iets over zijn almacht.
Het stukje bol symboliseert de aarde waarop zijn voeten rusten.

Dat Hij onder ons wil wonen,
Dat hij ons nodig heeft is zijn grootste zwakheid.
Het is in het beeld niet terug te vinden.

Of toch wel: symboliseren de zachte vormen en kleuren soms zijn genade en barmhartigheid?

Schepper

Ik geloof in God

'Toen maakte God, de Heer, de mens.
Hij vormde hem uit stof, uit aarde,
en blies hem levensadem in de neus.
Zo werd de mens een levend wezen.'

Aan deze tekst uit het tweede scheppingsverhaal moest ik meteen denken bij dit Credowoord.
Eva komt pas later in dit verhaal in beeld toen God haar uit een rib van Adam bouwde.

In het vorige hoofdstuk, het eerste scheppingsverhaal, lees ik:

'God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld schiep
Hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen.'

Deze twee teksten komen samen in dit beeld.
Als je goed kijkt dan zie je dat het hard waait.
Zo hard blies Hij hen de adem in dat ze haast omvielen.

God moet veel plezier hebben gehad in zijn scheppingswerk, want Hij zag dat het goed was.

Schepper van hemel en aarde.

Zoon

En ik geloof in Jezus Christus ....

Tijdens het maken van het beeldje bij dit geloofswoord ontstond er een verhaal naar aanleiding van gedachten die in me opkwamen:
- Een onderkleed uit één stuk geweven.
- De Esseners, een sekte.

Een jong meisje Mirjam werd overweldigd door haar sekteleider.
Hij werd "De God" genoemd. Zo voelde hij zich ook.
De wat oudere man, waaraan zij was uitgehuwelijkt, ontfermt zich over haar en trouwt haar.
Toen ze bij zijn geboorte het mooie jongetje zag beloofde ze God dat hij aan Hem gewijd zou worden. Noem hem dan maar Jezus zei Josef.
Samen brachten ze hem naar de tempel voor zijn besnijdenis en lieten hem daar achter. Met vreugde en verdriet zong ze dapper haar lied.
Kwam Jesus zo aan de naam 'Zoon van God '?
Of is het toch meer?
Het beeldje straalt meer uit!

Het verhaal van Maria en Jezus past tussen andere verhalen uit de Bijbel.
Zoals: De vrouw van Manoach en Simson, Hanna en Samuël, Batseba en Salomo, Elisabeth en Johannes.
Vrouwen in het verdomhoekje die een kindje krijgen dat tot hoeksteen wordt in de heilsgeschiedenis van God en de mensen.

Wat is er van Maria, de moeder van Jezus, geworden?
Voor sommigen is zij een vruchtbaarheidsgodin; jonge bruiden komen bij haar beeld een kaarsje aansteken voor vruchtbaarheid.
Anderen komen naar haar beeld om troost te vinden, te bidden omdat zij ook dat zwaard door hun ziel gevoeld hebben toen ze hun kind verloren.

Wat is er van dat jongetje Jezus geworden?
Hij heeft van z'n moeders belofte zijn levensprogramma gemaakt om 'Zoon van God' te worden, tot zijn laatste adem toe!
Hij heeft God dichter bij ons gebracht.
Dat is de uitstraling van het beeldje als je goed kijkt.

...geboren uit de maagd Maria.

geleden

Die geleden heeft

Bij de voorbereidingen kwam een tekening van Michelangelo mij onder ogen.
Het is de inspiratie geweest voor dit beeld.

Je ziet een mens aan de martelpaal.
Een verkrampte houding die niet lang vol te houden is.
Jezus die ten onrechte lijdt onder Pilatus.

Pilatus, politieke vertegenwoordiger van het Romeinse Rijk.
"Pax Romana", vrede in de hele wereld desnoods met geweld en onrecht.
Vreemd dat een politieke figuur genoemd wordt in de geloofsbelijdenis.
Wat is de bedoeling hiervan?

Jezus zou vrijgesproken moeten zijn.
Gemarteld en veroordeeld om zijn geloof:
"Maak van deze tempel geen rovershol".

Bij het zien van dit beeldje komen ook actuele beelden in je op.

Beelden van hulpverleners die gegijzeld worden.
Beelden van mensen, die gemarteld worden om hun geloof,
die voor rechten van mensen opkomen.
Democratie wordt mensen met geweld opgelegd.
Het oude systeem in een nieuw jasje?

Hij, die we de gezalfde noemen, zei:
"Alles wat jullie doen aan één van deze onaanzienlijkste broeder of zuster,
hebben jullie aan Mij gedaan.
Lijdt Hij nog steeds?

Misschien stelt dit deel van de geloofsbelijdenis mij de vraag:
Waar sta je in deze maatschappij?

onder Pontius Pilatus

gekruisigd

Is

Bij dit deel van het Credo wordt één van de kruiswoorden zichtbaar.

Twee mensen kijken op afstand naar een hoger punt.
Je hoort Jezus tegen zijn moeder zeggen:
"Dat is Uw zoon."
En tegen de leerling die Hij liefhad:
"Dat is je moeder."

Als je leest wat een arts schrijft,
Als je het een artiest ziet voordoen,
Hoe je aan een kruis wordt genageld,
Je longen leeg geperst worden door je eigen lichaamsgewicht,
Je alleen nog maar rochelend kan hyperventileren.
Waarom laat de schrijver dan Jezus toch deze woorden zeggen?

…Het gerucht gaat dat de evangelist met lede ogen ziet
Hoe de synagoge en de nieuwe gemeente uit elkaar groeien.
Hij schrijft deze woorden om hen beide bij elkaar te houden,
Aan elkaar toe te vertrouwen.

Als je naar dit beeldje kijkt
Is het net alsof deze twee mensen jou aankijken.
Je met Hem, de gekruisigde, een droom ziet,
Een visioen…

Zij legt haar hoofd op zijn schouder.
Hij slaat zijn arm om haar heen.

Gekruisigd

gestorven

Gestorven...

Er zijn veel afbeeldingen bekend van de kruisafname en graflegging.
Het beeld bij dit Credowoord staat tussen deze twee momenten in.
Hier wordt Jezus naar het graf gedragen.

Jozef uit Arimatea,
een rijke leerling van Jezus,
een rechtvaardig man,
genoemd in alle vier de evangeliën krijgt hier een stem.

Je ziet dat hij omhoog kijkt.
Alsof hij in gesprek is met God.
"Mijn God, nu draag ik mijn meester weg om hem te begraven.
Uw eigen Woord zegt:
Als je rechtvaardig en liefdevol leeft, mijn woorden doet
word je mijn Zoon,
mijn Dochter.
Hij wás toch rechtvaardig en gíng toch de weg van de liefde.
Dit heeft Hij niet verdiend."

Toch straalt dit beeld geen wanhoop uit.
Alsof Hij Jezus aan God opdraagt:
"Hier zie Uw Zoon."
Alsof hij antwoord krijgt.
Een belofte mee krijgt.

Met krachtige passen gaat hij verder op weg
naar het pas uitgehouwen graf.

...en begraven

nedergedaald

Nedergedaald....

Bij dit stukje belijdenis schiet het voorstellingsvermogen te kort.

Een console, geen beeld.
Een kruiswoord krijgt inhoud.

Twee rode draden:
Het, Zijn, bloed dat vergoten is.
Het bloed dat vergoten wordt.

De hel,
De buitenste duisternis.
Waar het licht niet is geschapen.

De hel,
De leegte,
Niets,
Zelfs geen niets.

De hel,
Het dodenrijk,
Symbool van het rijk der zonden.

"Ik ben een God van levenden niet van doden."
"Mijn God, . . . mijn God, ...mijn God,
Waarom heb je mij verlaten?

.... ter helle

opgestaan

Ten derde dage wederom

De eerste verschijning van Jezus houdt mij al jaren bezig.
De verschijning aan Maria van Magdala.

Maria is bedroefd,
Zij ziet door de waas van tranen iemand staan,
Ze herkent hem niet:
"Waar heeft U mijn Heer neergelegd?
Maar dan hoort ze haar naam noemen,
zoals maar één dat kan:
"Maria".

"Rabboeni"
Tranen van verdriet worden tranen van vreugde.
…Hij leeft!…..

Als je beter naar het beeld kijkt,
Dan zie je dat ze Hem wil aanraken,
Dat Hij háár wil aanraken.
Toch hoort ze zeggen: "Houd me niet vast".
De lichte kleur suggereert een transcendent lichaam.

Maria krijgt geen tijd om haar emoties te verwerken.
Ze krijgt een opdracht. "Ga naar mijn broeders en zusters
En zeg hen dat ik opstijg naar mijn Vader."
Zij ging en zei tegen hen: "Ik heb de Heer gezien!"

Pasen: Een mysterie met vreugde, verwondering en een opdracht.

opgestaan van de doden.

opgevaren

Opgevaren ten hemel...

Twee momenten in het verhaal van de Hemelvaart worden zichtbaar met dit beeldje.

Je ziet de discipelen.
Ze kijken omhoog naar Jezus,
die wordt omhoog geheven en opgenomen…
Hij wijst met zijn linkerhand naar de rechter zijde van God;
"Dat wordt mijn plaats.
Maar wanneer de heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen."

Je ziet de discipelen.
Ze kijken omhoog naar één van de twee mannen in een wit gewaad.
Je hoort de woorden:
"Galileeërs, wat staan jullie naar de hemel te kijken?
Jezus, die uit jullie midden is opgenomen zal op dezelfde wijze terugkomen als jullie Hem naar de hemel hebben zien gaan."

Daar staan ze dan,
Zonder hun Heer.
Ze zijn discipel af.
Nu moeten ze het doen met de woorden,
die ze gehoord hebben.
Met de daden van Hem,
die ze gezien hebben,
zoals nu de gemeente het van het Woord moet hebben.

Als we zó naar dit beeldje kijken worden we in wezen getuige van de geboorte van de eerste gemeente.

vanwaar hij komen zal…

Heilige Geest

Ik geloof

Gods Geest zweefde over de wateren.
Zijn Geest, Zijn adem, bracht de mens tot leven.
God te vinden in de koelte van de avondwind in De Hof.

Niet in een grote krachtige windvlaag,
Niet in een aardbeving, niet in het vuur was God.
Maar in het fluisteren van de wind kwam Hij.

Op het Pinksterfeest Kwam Gods Geest
Als het geluid van een hevige windvlaag.
Vreemd eigenlijk, niet in een zachte bries.

De Heilige Geest, ijl als de wind, niet te vangen in klei.

Het vuur van Gods Geest kennen we:
De brandende doornstruik, de vuurkolom in de woestijn,
het vuur dat het doorweekte altaar verteerde.
Op het Pinksterfeest komt de Geest op ieders hoofd in tongen als van vuur.

De Heilige Geest ijl en broos als een kaarsvlam, niet te vangen in klei.

De Geest van God als een duif, het symbool zoals wij dat nu kennen.
Petrus die zijn toespraak houdt, bezield door de Heilige Geest.

In dit beeldje herken je ook de doop van Jezus in de Jordaan.
Als een duif daalde de Heilige Geest neer en rustte op Hem.
Zijn wij op het Pinksterfeest getuige van de doop van de eerste gemeente?

De duif luistert mee, inspireert Petrus.
De woorden van Petrus doet iedereen versteld staan.
Gods Geest inspireert ons, brengt ons tot leven.
Doen wij als gemeente van de Heer de wereld versteld staan?

in de Heilige Geest.

Gemeenschap

Ik geloof éne heilige algemene, christelijke kerk,

Je ziet een groep van 12 mensen verbonden door een rechthoekige vorm.
Een primaire vorm, los van stijl.
Zo herken je het algemene, christelijke.
Deze gemeenschap wil noch van Paulus noch van Petrus zijn.

Wat je niet ziet is dat de klei zijn eigen weg is gegaan.
Dat een eerste poging mislukt is.
Symbolisch voor de niet zichtbare energie,
Die nodig is om een gemeenschap zoals deze te laten bestaan.

Als je nog eens kijkt zie je mensen in gesprek, luisteren naar elkaar.
Weer anderen kijken toe.
Aan de rand mensen, die wat afstand houden.
Zij voelen zich daar misschien wel prettig bij.

Een vrouw staat buiten de rechthoek.
Het trekt haar aandacht wat daar in het midden gebeurt.
Je ziet twee mensen omzien naar elkaar.
Of zijn zij gewoon verliefd?

Zo gewoon, zo menselijk is die heilige gemeenschap.
Je gelooft dat God dáár aanwezig wil zijn.
Hij ziet het aan en glimlacht,
Hij ziet dat het goed is.

de gemeenschap der heiligen.

vergeving

Vergeving der zonden,

Je ziet twee kringen van mensen.
Ze hebben elkaar een hand gegeven.
Het lijkt alsof ze dansen.
De vraag komt op:"Wat is hier aan de hand?"

Er moet wel wederzijds vertrouwen zijn
anders geef je elkaar geen hand.
Al kijkend naar het beeld
schiet het tweede deel van het Onze Vader je te binnen.

Ze hebben elkaar schuld vergeven.
Je ziet twee mensen zich met elkaar verzoenen.
De tinten van het beeld zijn licht.
Het kan niet anders dan dat God zich met hèn verzoent.

In de Bijbel is de dood de metafoor van de Zonde, het Kwaad.
Dan betekent dit credowoord dat de mens zal opstaan uit zijn zonde.
Bevrijd van kwaad, opnieuw geboren worden.
Het visioen van de nieuwe hemel en nieuwe aarde wordt hier werkelijkheid.

Je ziet; de kring is niet gesloten.
Er is ruimte voor elkaar en voor de ander.
Al kijkend komt de gedachte op: "Daar wil ik bij zijn."

Wederopstanding des vleses.

Eeuwig leven

En een eeuwig leven!

Menselijke figuren worden gedragen door andere figuren.
Het wit symboliseert dat ze niet meer van deze aarde zijn.
De donker gekleurde figuren staan op deze aarde.
De witte schaal stelt de scheiding tussen hemel en aarde voor.

Een scheiding tussen deze twee groepen? Toch weer niet.
Hun gezichten staan naar elkaar gericht. Er lijkt contact.
Zo komt het beeld in je op hoe mensen in onze gedachten voortleven.

Is dit dan alles wat over dit credowoord te zeggen is?
Kijk je in het beeld, dan zie je in de holle vorm in het hebreeuws de godsnaam gekerfd.
De mensen worden als het ware door God op handen gedragen.
De woorden "Hoe ik je op adelaarsvleugels gedragen heb" krijgen vorm.

De woorden "Ik vergeet je nooit, ik heb je in mijn handpalm gegrift", krijgen ook gestalte in dit beeld.

Gegrift in de klei met een scherp voorwerp.
Als je dat in je hand doet krijg je een wond; een litteken blijft achter.
Dan heeft Hij, die ook "De Eeuwige" genoemd wordt,
veel voor zijn mensenkinderen over.

Een rijkere aanduiding voor het eeuwig leven kan je je zelf niet toe wensen.
Zo beschouwd schiet dit beeld tekort in al z'n symboliek.
Je kan aan het eind van het credo alleen nog maar zingen:

Amen, amen, amen.

Medewerkenden aan dit boekje:

Voorwoord	: ds. Ton van Andel
Fotografie	: Henk Funcke
Correctie	: Anneke van Barneveld
Drukwerkadviezen	: Cees Dobma
Lay-out en fotobewerking	: Piet van Berchum
Makers van de consoles in de kerk	: Kees Koonings Gerrit Smeenk

Uitgegeven door Atelier-P.
2008